

Mândru

DE MARAMUREȘ

Nr. 7 | septembrie 2012

Se distribuie împreună cu de Maramureș **Gazeta**

Maramureșul voievozilor descălecători

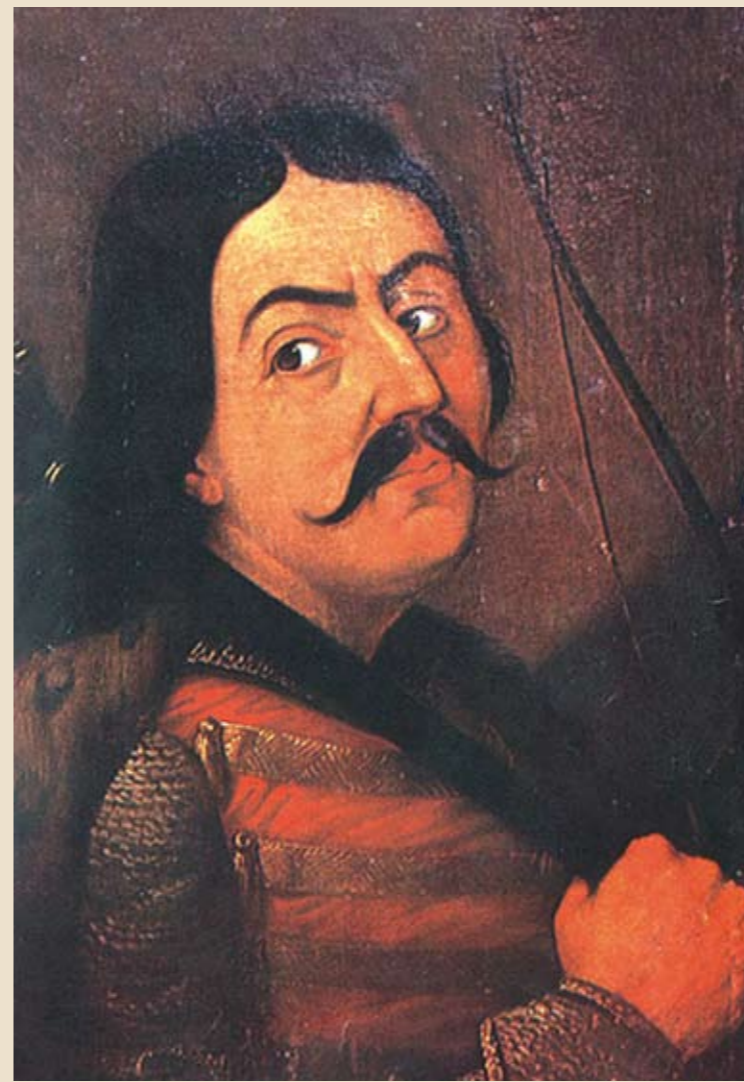
Dragoș este cunoscut din cronicile moldovenești ca descălecător în Moldova și primul ei voievod. Cronicile spun că voievodul român, Dragoș, fiind la vânatoare și urmărind un zimbbru, a venit din Maramureș, la apa Moldovei, și, plăcându-i locul, s-a așezat acolo și a populat țara cu români din Maramureș.

După tradiția păstrată în Cronica Anonimă a Moldovei, apoi în unele copii ale cronicii lui Grigore Ureche cu părți interpolate, precum și la Miron Costin, se spune că Dragoș a ieșit cu oamenii săi din Maramureș și a descălecat în Moldova "în zilele lui Laslău craiul unguresc, care cu ajutorul românilor i-a scos pe tătari din Moldova, gonindu-i peste Nistru". Tătarii, care erau așezați din 1241 în Moldova, de unde obișnuiau să facă incursiuni peste Carpați, au fost înfrânți în Moldova de oștile regelui Ungariei, în primii ani de domnie ai acestuia, sub conducerea voievodului Transilvaniei Andrei Lackfi.

Astfel, tătarii au fost siliți să se retragă din țară peste Nistru, spre nordul Mării Negre și Crimeea. Pentru ca aceștia să nu se mai întoarcă și să prade iar Transilvania, regele ungar l-a pus pe Dragoș, ca Marchiz (germ. Markgraf, fr. marquis), la conducerea noii Mărci numite Moldova, cu reședința la Baia, având obiectivul de a apăra trecătorile prin care tătarii obișnuiau să treacă peste munți.

Deși Dragoș este descălecător în Moldova, totuși Bogdan I este numit în Cronica (Pomelnicul) de la Mănăstirea Bistrița ca cel dintâi domn al țării. Ca descălecător al țării în dependență de Ungaria, Dragoș este începătorul, iar Bogdan I trebuie considerat adevăratul întemeietor al Principatului Moldova, ca stat de sine stătător.

Dragoș a avut doi fii: Sas, voievod în Moldova, Béltkei Szász și Gyula de Giulești, cneaz în Maramureș.

DRAGOȘ VODĂ

Se spune că Dragoș a ieșit cu oamenii săi din Maramureș și a descălecat în Moldova "în zilele lui Laslău craiul unguresc, care cu ajutorul românilor i-a scos pe tătari din Moldova, gonindu-i peste Nistru".

„După rășipa țării dintâi (...) când au rășipit tătarii dintr-aceaste locuri de au rămas locul pustiu, mai apoi, după multă vreme, (...) cându păstorii din munții ungurești (din Transilvania) pogorându după vânat au nemerit pe apa Moldovei, locuri desfătate cu câmpi deșchiși, cu ape curătoare, cu păduri dease, și îndrăgind locul au tras pre ai săi de la Maramoroș și pre alții au îndemnat de au descălicat întâi supt munte, mai apoi adăogându-se și crescându înainte, nu numai apa Moldovei, ce nici Sireatiul nu i-au hotărât (nu i-a oprit, nu le-a pus hotar), ce s-au întinsu până la Nistru și până la mare.”

Grigore Ureche - Letopisețul țării Moldovei, de când s-au descălecat țara

Ca și în cazul Țării Românești, și despre fondarea Moldovei există o tradiție istorică. Informațiile pe care le avem despre formațiunile politice prestatiale mai vechi sunt însă puține. În 1322 sunt pomeniți niște „puternici ai locului”, probabil cneji sau voievozi.

Tradiția istorică vorbește de un prim descălecător sub conducerea voievodului maramureșean Dragoș. Acesta plecase cu oaste împotriva tătarilor, din porunca regelui maghiar, dar a rămas în nordul Moldovei întemeind o „marcă” pentru a apăra regiunea de tătari. Dragoș a preluat conducerea grupărilor politice din regiune, stabilindu-și reședința în zona târgului Baia. Micul stat se afla sub suzeranitatea regelui Ungariei. Urmașii lui Dragoș, Sas și Balç, vor impune cutumele favorabile Coroanei ungare, ce obliga familiile înstărite să-și părească moșiile, fiind revoltați, de altfel, de persecuțiile întreprinse de regele maghiar Ludovic I al Ungariei.

TEODOR
ARDELEAN

Directorul Bibliotecii minune

Nicolae TEREMTUȘ

Un tip carismatic, Ardelean știe să atragă atenția și să pună în valoare realizările profesionale ale instituției pe care o conduce. Și nu sunt puține. Avem cea mai importantă instituție de cultură din această parte de țară, nu doar prin măreție și frumusețe, cât mai ales datorită faptului că Biblioteca a devenit locul în care se întâmplă în fiecare minut câte ceva, de bine. Expoziții, simpozioane, dezbateri, concursuri, lansări de carte, prezentări ale unor activități sociale, economice și din toată sfera de activitate. Teodor Ardelean este genul de conducător încăpățânat, care reușește, în general, să ducă la bun sfârșit planurile propuse, proiectele lansate. Este un om care are relațiile necesare pentru a obține multe avantaje pentru comunitate. Să nu uităm că a fost parlamentar, a fost senator și a condus Senatul României, fiind unul dintre demnitarii acestei țări într-un moment dificil pentru

România. A condus o parte din privatizările realizate în anii '90, ceea ce demonstrează că are o capacitate managerială deosebită. Cu siguranță că aceste calități l-au ajutat să realizeze cea mai performantă Bibliotecă publică din România, fără a discuta de București. Biblioteca băimăreană este peste bibliotecile universitare din țară, din foarte multe puncte de vedere, ceea ce nu este la îndemâna nici unei instituții de cultură maramureșene. Chiar dacă au fost voci care l-au contestat, după ce Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” a devenit locul în care se întâmplă totul, pe linie culturală, criticile s-au risipit în cele patru colțuri ale normalului. Dacă vrei să ai o zi liniștită, dacă vrei să vezi ceva deosebit, frumos sau folositor, trebuie să mergi la Bibliotecă. După ce intri în acest lăcaș de cultură, toate grijile se risipesc, liniștea te înconjoară, chiar dacă este o agitație specifică locurilor umbulate, vizitate. Nimic din ce este nu s-ar fi putut face dacă Teodor Ardelean nu ar fi avut inițiativa la începutul

anilor '90 de a ridica o Bibliotecă. Să ne aducem aminte vechea Bibliotecă din Centrul Vechi!

Anii care au trecut au dovedit că o astfel de instituție modernă este mai mult decât necesară în municipiul Baia Mare, dar și în Ardeal sau la nivel de țară. „Biblioteca nu este doar o instituție de cultură, este o instituție de cunoaștere”, a spus mereu Ardelean. Trebuie să amintim faptul că este cea mai modernă instituție de acest fel din țară, că are cel mai performant sistem informatic și cea mai bună și rapidă modalitate de împrumut a cărților sau a altor forme de stocare a informației. Dacă ești abonat al Bibliotecii, poți de acasă să îți reții cartea, grație internetului, sau poți consulta noutățile editoriale sau de orice altă natură. Ardelean spune că informația este cea mai importantă verigă în lanțul cunoașterii, de aceea ea trebuie pusă la îndemâna doritorilor într-un mod cât mai facil. „Chiar dacă se vorbește de o criză a culturii și o

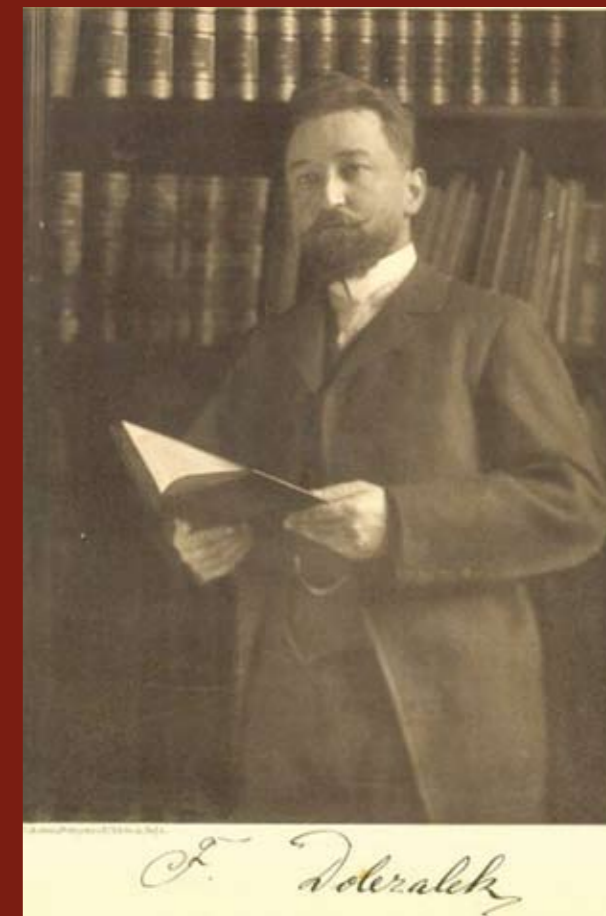
Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” Baia Mare este una dintre cele mai importante instituții de cultură maramureșene. Biblioteca a devenit un reper în țară și chiar în sud-estul Europei. Directorul instituției, Teodor Ardelean, este unul dintre cei mai cunoscuți politicieni de-ai locului, iar de câteva luni este consilier local și “piesa” de rezistență într-un CL echilibrat și care poate face multe lucruri bune pentru Baia Mare.

criză a lecturii, funcțiile Bibliotecii, ca instituție publică, rămân aceleași, ba chiar se îmbogățesc. În acest context, instituția din Baia Mare este emblematică la nivel național și de referință. Putem spune că este instituția numărul unu din România între cele de același profil. Deocamdată, este Biblioteca publică cea mai mare, cea mai bună, cea mai frumoasă, cea mai utilizată, cea mai cunoscută, cea mai frecventată, cu cele mai bune ancorări în realitate, dar și cu perspectivele cele mai bune de internaționalizare a efectelor culturale”, a spus Ardelean. Cifrele reci ale statisticilor îi dau dreptate lui Ardelean când spune că Biblioteca este „o minune de cultură și cunoaștere”.

Pe lângă toate acestea, Biblioteca băimăreană este cea care a deschis filiale în majoritatea țărilor din Europa în care avem comunități importante de români. În pregătire, asaltul peste ocean!

Savantul care a schimbat lumea

Acumulatorile, telefonii prin cablu, “razele” Roentgen. Toate se datorează într-o oarecare măsură invențiilor și inovațiilor unui savant sighetean: Friedrich (Ferenc) Dolezalek.

Născut în 1873, în Sighetu Marmăției, Friedrich (Ferenc) Dolezalek se numără printre maramureșenii care au schimbat lumea. A urmat Technische Hochschule din Hannover și Universitatea din Göttingen, Germania. În anul 1896 brevetează o invenție care va fi folosită de Wilhelm Conrad Roentgen în dezvoltarea aparatului care-i poartă numele, un electrometru-cuadrant ultrasensibil, folosit printre altele la verificarea legilor lui Ohm și la determinarea constantei dielectrice. Succesul invenției îi sporește elanul creativ și în anul următor elaborează teoria acumulatorilor cu plumb. Lucrează apoi în cercetare, la Institutul

de Fizică și Chimie din Berlin și apoi la celebra firmă Siemens & Halske, unde se preocupă de dezvoltarea telefoniei prin cablu și utilizarea curentului alternativ. Din 1904 este și profesor universitar și conduce și Institutul de Fizică din Göttingen și Charlottenburg din Berlin, unde pune bazele teoriei amestecurilor binare și a soluțiilor saturate. Tot el este fondatorul Institutului de Cercetări de Chimie, Fizică și Electrochimie din Göttingen, care-și va deschide porțile în toamna anului 1919. Un an mai târziu însă, exact în ziua în care prietenului său Walther Nernst i se decernează Premiul Nobel pentru chimie, moare. Astăzi, savantul de origine maramureșeană este studiat în întreaga lume.

“Biblioteca nu este doar o instituție de cultură, este o instituție de cunoaștere (...) Chiar dacă se vorbește de o criză a culturii și o criză a lecturii, funcțiile Bibliotecii, ca instituție publică, rămân aceleași, ba chiar se îmbogățesc. În acest context, instituția din Baia Mare este emblematică la nivel național și de referință. Putem spune că este instituția numărul unu din România între cele de același profil.

Opere de artă în miniatură. Un amestec de credință, artă și tradiție. Pecetarul este un obiect de cult, confecționat, de regulă, din lemn (sau marmură), ținut cu evlavie în lada de zestre, „printre stivele de țesături înflorate, aromate cu busuioc și levănțică”, într-un „săculeț din pânză albă de in”; este utilizat doar de femei, în marcarea pâinilor rituale (a păștilor și a prescurelor).

Numit pecetar, prescurnicer sau pristornic, era nelipsit din casele satelor maramureșene. Astăzi s-au mai păstrat câteva colecții valoroase: ale fraților Victor și Iuliu Pop, precum și cea a preotului Mircea Antal din Breb, aceasta din urmă făcând parte, în prezent, din patrimoniul Muzeului de Etnografie și Artă Populară din Baia Mare.

Cele mai vechi pecetare din țară

Pecetarele au o înălțime cuprinsă între 10 și 20 cm și sunt compuse din două segmente: partea inferioară este asemănătoare unui postament de formă paralelipipedică sau trunchi de piramidă pe care e incizat un înscris religios – IC-XC-NI-KA sau IS-NS-NI-KA, semnificând „victoria lui Iisus Hristos asupra morții”; prescurele poartă pecetea literelor sacre, într-un gest ritualic „între rugăciune și munca sfințită de bucuria pecetluirii pâinii” (Ion Iuga, 1993); partea superioară se grupează în două tipuri distincte: „cele cu motive ornamentale și forme legate de ritul creștin” - troițe sau ideea răstignirii stilizată, pecetare cruciforme - și „cele cu pronunțat caracter laic”.

În ciuda miniaturizării, colecțiile de prescurnicere alcătuiesc veritabile galerii de artă, grație formelor superioare: rozetă solară (Cuhea), troițe, spic de grâu, obeliscul „1877”, clepsidră (Rona de Jos), piramidă aztecă în trepte (Săcel), turn thailandez, arborele vieții, „Pasărea Măiastră” a lui Brâncuși (asemănare izbitoare), Coloana Infinitului, „Scaunul nobilului Mariș din Ieud” (identic cu scaunele de la Masa Tăcerii), turla de biserică (v. Romulus Pop, 1993).

Una dintre cele mai vechi colecții de pecetare se află în custodia Muzeului de Etnografie Baia Mare, printr-o poveste interesantă. Pecetarele au fost aduse la muzeu de preotul Antal din Breb. Cel mai vechi pecetar al colecției provine din satul Călinești.

Prescurele poartă pecetea literelor sacre, într-un gest ritualic „între rugăciune și munca sfințită de bucuria pecetluirii pâinii”

ANCA PĂTRĂȘCOIU

Start pentru podiumul olimpic

1984. Cu un an mai devreme ca ‘flăcăii’ de la Minaur să declanșeze minunata “isterie” națională la handbal, o adolescentă de 17 ani, din Baia Mare, a urcat, prima oară pentru înotul românesc, pe podiumul olimpic.

Florin-Teodor Mureșan

Anca Pătrășcoiu este cea care, în 1984, a câștigat la Olimpiada de la Los Angeles, prima medalie olimpică a României la natație. Bronz la proba de 200m spate. „Mi-a rămas în minte senzația nemaipomenită, atunci când mi-am aruncat privirea pe tabela cu rezultate și am văzut cifra 3 în dreptul numelui meu..., emoția de la festivitatea de premiere când m-am ridicat cu medalia în jurul gâtului”, și-a reamintit Anca Pătrășcoiu, într-un recent interviu acordat GAZETEI de Maramureș. A fost cel mai însemnat titlu al Ancăi, dar numărul medaliilor câștigate, în întreaga carieră sportivă, este atât de mare încât nu le mai știe numărul. „Nu știu câte medalii am, dar le păstrez la loc de cinste, pe un perete, în sufragerie”. Impulsionată fiind și de tatăl său, a început înotul, în 1976, ca urmare a unui masiv program de selecție promovat în Baia Mare, în acele vremuri. Două, trei ore la un antrenament, două antrenamente pe zi, șase zile pe săptămână, două luni de cantonamente pe an, iată premisele excepționalelor rezultate de mai târziu. „Înotul este un sport frumos, iar înotul de performanță este un sport

greu, pentru că motorul progresului, în natație, înseamnă foarte multă muncă. Mă gândesc că, poate, cei de la canotaj muncesc mai greu decât noi, poate și cicliștii, dar pot fi subiectivă bineînțeles”, mărturisește cea care, în 1984, va primi titlul de maestru emerit al sportului românesc.

Cunoscând, prea bine, greutățile pe care, azi, le întâmpină înotul românesc și având o impresionantă experiență sportivă, Anca Pătrășcoiu este o voce de care natația băimăreană trebuie să țină cont. „Înotul are nevoie de bază de selecție mare, de dascăli inimoși, de părinți care, în aceste timpuri, trebuie să știe să-și impulsioneze copiii spre sport, dar nu în ultimul rând de condiții foarte bune de

antrenament. Ar trebui ascultați, în primul rând, cei care acum antrenează sportivii de performanță în România și ar trebui găsite soluții la problemele cu care acești antrenori se confruntă, apoi ar trebui să avem răbdare, pentru că rezultatele bune, la nivel mondial, nu apar din întâmplare, ci după o muncă asiduă”.

La doar 14 ani, obține primul titlu național de seniore la 400m liber. Locul II la campionatele europene de juniori, la probele de 100m și 200m spate. Clasări pe diverse trepte ale podiumului la balcaniadele de seniori și la alte concursuri internaționale. Locul IV (200m spate), în 1983, la primul campionat european de seniori.

1984, prima medalie olimpică a României la Olimpiada de la Los Angeles (bronz la 200m spate). Participări la campionatele europene și mondiale cu clasări în primele opt poziții. Două medalii de aur la prima ediție, de la Moscova, a concursului Goodwill Games. Trei medalii de aur la Universiada și medalia de argint la europenele de seniori cu ștafeta, la 4x200m liber. Se califică în finala la Olimpiada de la Seul din 1988.

„Înotul are nevoie de bază de selecție mare, de dascăli inimoși, de părinți care, în aceste timpuri, trebuie să știe să-și impulsioneze copiii spre sport, dar nu în ultimul rând de condiții foarte bune de antrenament”

Dintre cele 15 mănăstiri românești câte au fost odinioară în Maramureș, a rămas Mănăstirea de la Moisei, numită, «centru de rezistență a ortodoxiei maramureșene».

După legendele populare, pe la 1600 în Moisei exista o mănăstire a cărei existență este legată de Moise Coman și Dochia Șerban, doi săteni ai localității, care aveau un fiu pe nume Grigor.

Din diplomele vechi reiese că Moiseiul nu este doar o comună veche, ci și o parohie veche. Comuna a avut două biserici devastate de tătari în anul 1717. Biserica ce aparține de Parohia Ortodoxă I Centru este din piatră și a fost zidită în 1840.

După vânzarea pădurii de pe Măgura Mare, o anumită sumă s-a alocat pentru construirea Bisericii de la Dragoș, care a început în 1934 și s-a finalizat în 1940.

După legendele populare, pe la 1600 în Moisei exista o mănăstire a cărei existență este legată de Moise Coman și Dochia Șerban, doi săteni ai localității, care aveau un fiu pe nume Grigor. La vârsta de 16 ani fiul a decis să se însoare. A pornit spre Moldova și Bucovina să-și caute o fată, dar nu s-a mai întors. Părinții au ridicat o cruce, într-un laz frumos, unde, tot satul se aduna și se ruga așteptându-l pe Grigor.

Într-o zi, lângă cruce a apărut icoana Preasfintei Fecioare Maria. Oamenii au dus-o la biserica din sat, dar icoana revenea lângă crucea lui Grigor. Într-o zi, părinții băiatului au auzit în acel loc sunet de clopote. Așa au decis să ridice o mănăstire. Apoi s-au hotărât să ceară episcopiei să le trimită un călugăr. Așa a ajuns în sat călugărul Mihaiu, venit de prin părțile Bucovinei. Cum l-a zărit, bătrânei Dochia i s-au umezit ochii: era fiul său, Grigor.

Mănăstirea Moisei a fost târnosită mai târziu, în 1672, de Mitropolitul Sava Brancovici, și închinată Mănăstirii Putna pentru aproape 200 de ani. Pictura din interior s-a făcut la 1699, iar cea de pe iconostas în 1792, fiind scrisă cu litere chirilice.

În 1777, mănăstirea nu a avut călugări, iar bunurile ei au fost date în folosință familiei ctitorilor. De la 1787, începe însă să fie locuită de preoți de mir. Din vânzarea pădurii, prin 1904, începe construcția unei case cu șapte încăperi, apoi o biserică frumoasă. La 1911 este finalizată « mănăstirea cea nouă ».

Sfințirea lăcașului de cult se face în același an, de Sfânta Maria Mare. Dintre cele 15 mănăstiri românești câte au fost odinioară în Maramureș, a rămas Mănăstirea de la Moisei, numită, «centru de rezistență a ortodoxiei maramureșene».

Arhimandritul IOAN HOREA

Sunt oameni care se străduiesc o viață întreagă să rămână în memoria celorlalți, dar nu reușesc și sunt oameni modesti, care își trăiesc viața liniștit, dar care, tocmai prin calitățile lor deosebite, devin „nemuritori”. Arhimandritul Ioan Horea a fost unul dintre ei. A venit în Moisei în 1980 ca stareț al Mănăstirii, și a reînviat viața monahală din acest lăcaș de cult. Prin credință și bun simț a reușit să-și apropie lumea.

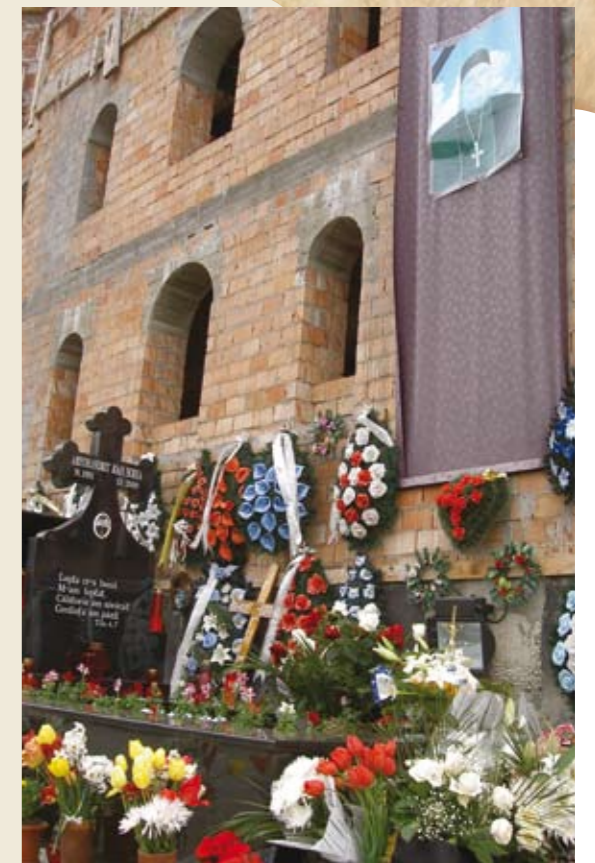
Print-o întâmplare nefericită, după 26 de ani de stăreție, a fost schimbat. Acest eveniment a generat o revoltă în toată regula în zonă, deoarece Arhimandritul se bucura de o mare popularitate.

Primarul Teoader Ștețcu spune că: „A făcut minuni cu Mănăstirea. Când am făcut drumul spre Izvorul Negru a fost alături de mine și s-a implicat în toate problemele comunei. A fost și consilier local. Personal m-am ocupat și am găsit oameni înțeleghători și i-am amenajat mormântul părintelui Horia. 125

de milioane a constat numai mormântul. Se adună sute de oameni la mormânt. Și acum, oamenii plâng după părintele Horia”. După moartea Arhimandritului, întreaga comună a fost în doliu. Părintele Constantin spune că și acum, seară de seară, vin moiseieni care aprind o lumânare la mormântul său. Noul preot este și respectat, și iubit de comunitate, și, în același timp, este conștient de onoarea și responsabilitatea care-i revine ca și succesori al arhimandritului Horea. Tocmai de aceea și-a luat angajamentul ca atâta timp cât va sluji în Moisei se va ocupa personal ca mormântul Arhimandritului să fie îngrijit.

În amintirea Arhimandritului Horea, anual este organizat Festivalul sărbătorilor de iarnă, al datinilor și al portului popular.

Arhimandritul Ioan Horea a fost unul dintre cei mai iubiti preoți ai Maramureșului și un adevărat părinte spiritual al Moiseiului. Moartea sa a îndurerat întreaga comunitate, însă oamenii îl vor păstra veșnic în memorie.

FLORIN POP (Emanuel Luca)

Menestrelul culturii maramureșene

Florin Pop (Emanuel Luca) s-a născut la Copalnic Mănăstur în 1978. Este absolvent al Facultății de Litere din cadrul Universității de Nord Baia Mare. Își continuă studiile cu: Masterat: Drepturile Omului (Facultatea de Litere Baia Mare); Masterat: Etnologie și Antropologie (Facultatea de Litere Baia Mare); Masterat: Valorificarea Patrimoniului Cultural (Facultatea de istorie și filozofie, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca). Din anul 2001 este consilier în cadrul Direcției Județene pentru Cultură și Patrimoniul Național Maramureș.

Primul contact cu viața artistică băimăreană îl are în clasa a XI-a, când profesorul de filozofie, Mugur Voloș, îl introduce la redacția revistei Archeus pentru a i se publica o scurtă piesă de teatru. După terminarea facultății, își face „ucenicia” în această redacție, învățând de la Ioan Marchiș, Vasile Dragomir, Ion Burnar, Nicolae Scheianu... În prezent este redactor șef al revistei „ARCHEUS” și vicepreședinte al Fundației Culturale Archeus – fundație care organizează an de an „Tabăra Națională de Literatură și Arte Plastice ARCHEUS”, manifestare de amploare care adună în Ocoliș nume sonore din literatura contemporană. A îngrijit, alături de Ioan Marchiș, publicarea unor volume bilingve în colecția Archeus ale scriitorilor: Ion Mureșan, Ioan Groșan, George Vulturescu, Marian Ilea, Alexa Gavril Băle. În anul 2006, alături de Vasile Dragomir și Alexa Gavril Băle, fondează, la Copalnic Mănăstur (satul natal), Revista „Vatra Chioareană”. Începută ca o „clacă”, ideea a prins contur și s-a materializat în peste 600 de pagini de revistă publicate până în prezent, cuprinzând monografie, istorie, folclor, literatură, memorii și mărturii din Țara Chioarului. Este pasionat de etnologie, fotografie, grafică, muzică folk și îndrăgostit iremediabil de satul natal.

De-a lungul vremii a lucrat și a publicat literatură și articole de specialitate (etnologie, patrimoniu cultural) în mai multe reviste și ziare maramureșene și naționale: „Opinia”, „Nord Magazin”, „Observator”, „Cronica maramureșeană”, „Gazeta de Maramureș”, „Graiul Maramureșului”, „Glasul Maramureșului”, Informația Zilei”, „Memoria Ethnologica”, „Atelier”, „ProUnione”, „Nord Literar”, „Bibliotheca Septentrionalis”, „Aisberg”, Revista „Descoperă”, Revista „Cultură și Turism.ro”. Este prezent în antologii de proză și poezie. Are în pregătire un volum de proză „Corabia cu jivine”.

SORIN ILIEȘIU

„Don Quijote” și morile de vânt ale nepăsării

Sorin Ilieșiu s-a născut în 1955 în Baia Mare, este licențiat în Arte - Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică - „I.L.Caragiale”, București, fiind șef de promoție în 1979. Din 1990 ocupă funcția de conferențiar universitar La Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică „I.L.Caragiale” – București. În perioada 1991-2001 a fost conf. univ. la Școala Superioară de Jurnalistică AZR – București, în perioada 1993-1994-Conf. univ. la Facultatea de Jurnalism și Științele Comunicării – Universitatea București. Între anii 1995-2001 a ocupat funcția de decan al Școlii Superioare de Jurnalistică AZR – București. Este cofondator al Asociației Române a Formatorilor în Jurnalism și Comunicare - Mediaform și Doctor (Magna cum laude) în Cinematografie și Media. A fost pe rând director de imagine la Studioul Cinematografic «București» Buftea și director general ROFILM SA. Este autor și co-autor a numeroase filme

premiat. Este vicepreședinte al Alianței civice și membru în numeroase ONG-uri de prestigiu printre care Grupul pentru Dialog Social.

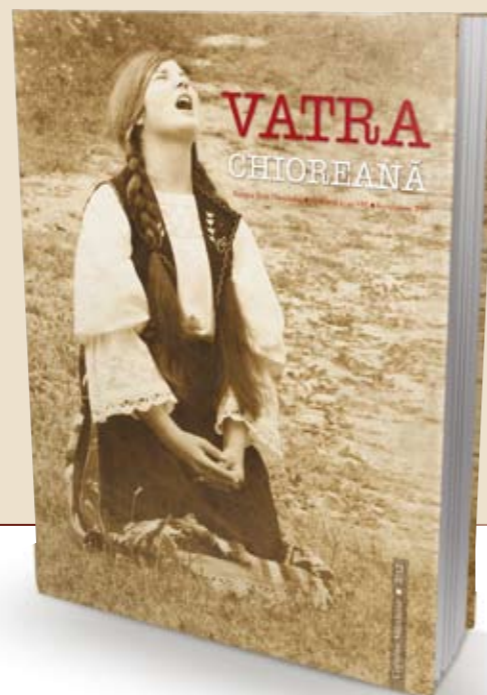
Sorin Ilieșiu a pornit o adevărată „cruciadă” pentru aflarea adevărului despre reeducarea comunistă de la Pitești, continuată în „forme diluate” și în alte închisori. A filmat zeci de supraviețuitori ai acestui experiment, denumit „cea mai cumplită barbarie a lumii contemporane” care însumează circa 200 de ore de material brut. A filmat patru dintre cei mai recunoscuți istorici ai comunismului mondial vorbind despre „experimentul Pitești”: Stéphane Courtois, Dennis Deletant, Thomas Blanton, Thierry Wolton.

Deși autoritățile statului nu au susținut acest proiect, muncind pro bono și adunând donații, Ilieșiu continuă acest proiect istoric.

Cineast de renume, neobosit militant pentru condamnarea comunismului, membru al „comisiei Tismăneanu”, doctor în cinematografie și media, inițiator al unui proiect cinematografic despre odiosul „Experiment Pitești”, conferențiar universitar. Sorin Ilieșiu este unul dintre cei mai cunoscuți, mai credibili și mai valoroși maramureșeni.

„Ne-am întrebat ce am câștigat toți, an de an, întâlnindu-ne aici și sărbătorind fiecare număr proaspăt ieșit de sub tipar al revistei? Poate că cel mai mare câștig e bucuria de a fi împreună, nu numai noi, cei prezenți, ci și cei evocați în paginile revistei. În lumea în care, din ce în ce mai des, doar revoltele sociale, mitingurile și grevele mai reușesc să adune oamenii și doar într-o încrâncenare perpetuă, revista a propus un alt loc de întâlnire... acela din gândul frumos, așezat și liniștit în satul tradițional, acel loc unde ar trebui să ne simțim acasă, vorbind cu frumusețe și bucurie de Chioar”.

Florin Pop

Sorin Ilieșiu a filmat zeci de supraviețuitori ai Experimentului Pitești, denumit „cea mai cumplită barbarie a lumii contemporane” care însumează circa 200 de ore de material brut.

Ambasadorul neoficial al Sighetului

Nagy Istvan Zsolt este unul dintre cei mai cunoscuți maramureșeni, a susținut concerte în mai toate capitalele europene și a reușit să adune, cu flautul său fermecat, circa 3 milioane de Euro pentru copiii din Sighet.

„Arta este ceea ce se întâmplă cu un diamant
În mâinile unui maestru șlefuitor”

Nagy Istvan Zsolt

Nagy Istvan Zsolt s-a născut în 1960 la Sighet. Studiile primare le-a urmat tot la Sighet, iar gimnaziul la Liceul de Muzică din Cluj-Napoca pe care l-a absolvit în 1979. Este admis apoi la Conservatorul „George Dima” din Cluj, unde reușește să absolve anul I la clasa profesorului Gavril Costea, la flaut și pian. Anul doi îl continuă la Conservatorul din Zurich la clasa profesorului Jauret Andre cu care face flaut și compoziție și teorie muzicală cu Sandor Vereș, student și discipol a lui Bela Bartock. Termină conservatorul, în 1986, cu diploma magna cum laude. A susținut concerte în mai toate capitalele europene. Și, în ultima vreme compozitori moderni de renume, ca Sandor Vereș, Szutzer sau Nadelmann i-au dedicat lucrări pe care le-a cântat în primă audiție.

Mărturisește că, pentru el, „Arta este ceea ce se întâmplă cu un diamant în mâinile unui maestru șlefuitor și așa cum spunea Albert Schwertzer, laureat al premiului Nobel pentru pace din anii ‘50, “trebuie să ne dăm seama cât mai repede că sensul vieții este acela de a-i ajuta pe semenii noștri”. Și, într-adevăr, sensul vieții lui a devenit caritatea.

Muzică, artă și copii, o combinație perfectă din care a câștigat cel mai mult municipiul Sighetu Marmăției și sighetenii, pentru că, prin concertele sale și donatorii generoși din Elveția cu care intră în contact datorită muzicii, Nagy Istvan Zsolt a ajutat, de mai bine de două decenii, spitalul sighetean. Muzica e limba pe care o înțelege toată lumea. Așa că, Nagy Istvan Zsolt încearcă să transmită prin ea mesajul generozității și solidarității.

DE MARAMUREȘ
Gazeta

Baia Mare, Bd. Traian 23/9
Tel. 0728-836 348, 0362-401 332
fax 0362-401 331
www.gazetademaramures.ro

Fondator
Dan **PÂRCĂLAB**

Director general
Ioana **LUCĂCEL**

Redactori
Mircea **CRÎȘAN**
Nicolae **TEREMTUȘ**
Doris **MUREȘAN**
Florin Teodor **MUREȘAN**

Foto
Silviu **GHEȚIE**

IT/DTP
Ada **FONAI**

Pamfil Bilțiu este un nume care nu mai are nevoie de nicio prezentare. A publicat 32 de cărți, a făcut mii de fotografii și a devenit o adevărată enciclopedie a Țării Maramureșului.

Străjerul nemuririi tradițiilor

O viață dedicată tradițiilor, obiceiurilor și Maramureșului. Pamfil Bilțiu a devenit sinonim cu păstrarea tradițiilor și cu Maramureșul autentic. Un munte de muncă, voință și dragoste pentru etnografie.

Etnologul Pamfil Bilțiu a publicat 32 de cărți, a făcut mii de fotografii, a muncit enorm pentru o “ladă de zestre” pe care o lasă posterității și care definește brandul Maramureș. Născut într-o familie de țărani din Făurești, a urmat cursurile școlii generale și liceale la Baia Mare, iar facultatea la Cluj-Napoca. Pamfil Bilțiu a lucrat un an în învățământ, iar apoi la o publicație locală. A fost și metodist în cadrul Bibliotecii Județene Maramureș și a intrat la pensie de la Inspectoratul pentru Cultură al Județului Maramureș.

Este unul dintre cei mai apreciați etnologi din țară. A publicat 32 de cărți despre istoria culturii, cele mai multe

din domeniul etnologiei, cu o pondere mai mare pe sub-zonele folclorice ale județului.

Etnologul este pasionat și de fotografie, materialele sale care au văzut lumina tiparului sunt însoțite de fotografii, încercând să cuprindă cât mai multe elemente, de la obiecte și case în care locuiau străbunii, până la artiști contemporani. Culegând obiceiuri, versuri, mărturii și povești din întregul județ, Pamfil Bilțiu nu a străjuit numai dănuirea tradițiilor, ci și-a asigurat, cu siguranță, un loc între cei mai buni, pasionați și longevivi etnologi din țară.

Alături de soția sa, Maria, Pamfil Bilțiu a cercetat, studiat și explicat mai toate obiceiurile și tradițiile care definesc Țara Maramureșului și sufletul țaranului maramureșean: de la evenimentele importante ale vieții: botez, nuntă, înmormântare, la sărbătorile importante ale anului sau perioadele agricole, toate zonele județului au fost cercetate de etnolog și apoi surprinse, fiecare cu identitatea sa în cărțile și studiile sale.

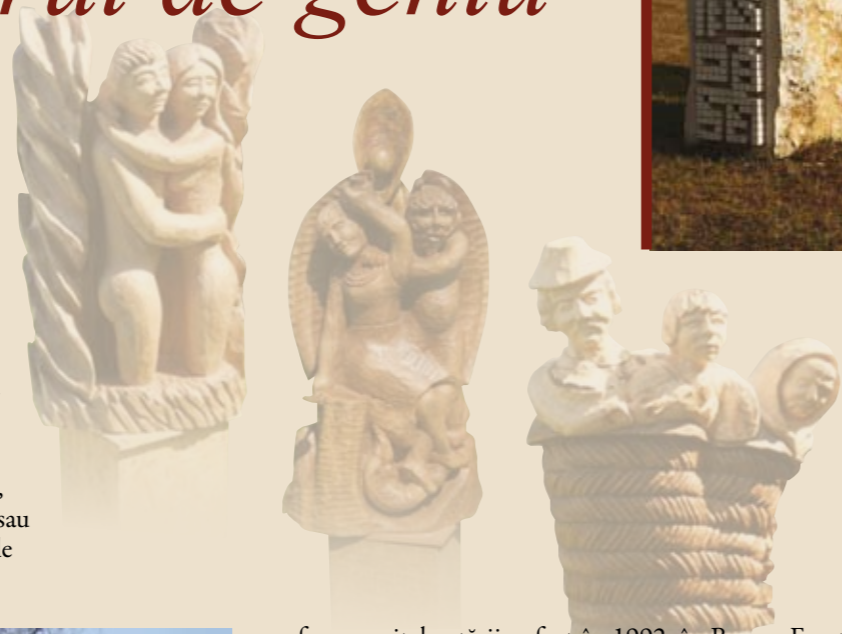

Ioan Bledea se poate lauda cu un palmares de invidiat. Cu un număr de peste 1000 de lucrări, majoritatea fiind sculpturi monumentale, zeci de diplome și premii, expoziții naționale și internaționale, a reușit să-și câștige un renume internațional.

IOAN BLEDEA

Sculptorul de geniu

Sculptorul Ioan Bledea nu mai are nevoie de nici o prezentare. A câștigat demult notorietate internațională și aprecierea colecționarilor de artă, a personalităților culturale și politice, a colegilor de breaslă. Lucrările sale figurează fie în muzee, colecții particulare renumite, instituții, fie în casele iubitorilor de artă sau birouri ale unor personalități de talie mondială.

Cunoscutul sculptor sighetean s-a născut în 4 aprilie 1949, la Bârsana. Primul obiect sculptat realizat la o vârstă fragedă avea să fie un totem de 1m. În anul 1976, la îndrumarea directorului Muzeului din Sighet, Mihai Dăncuș, se hotărăște să sculpteze macheta muzeului în aer liber. A lucrat 5 ani la aceasta, însă, în final, a fost dezmembrată din cauza lipsei de fonduri. Între timp începe să sculpteze măști populare înfățișând personaje malițioase și draci, lucrări care aveau să-l facă cunoscut. Temele abordate în operele sale, inspirate din tradițiile maramureșene, îl evidențiază în taberele de sculptură județene și naționale. Prima participare la un festival în

afara granițelor țării, a fost în 1992, în Bresse, Franța. Activitatea artistică se intensifică prin prezența sa constantă la concursuri, expoziții, tabere de sculptură cu preponderență în Franța, Germania, Danemarca, Elveția, Austria, Mexic, Statele Unite. Primele ieșiri l-au determinat să se adapteze cerințelor internaționale, elementele populare făcând loc celor abstracte. Tematica lucrărilor este tot mai diversă, de la portretul lui Victor Hugo, la biodiversitate, umbre și lumini, dans, pace, animale sălbatice, copii, cele 7 păcate ale omenirii etc. Fiecare participare internațională a însemnat o provocare artistică pe care a știut să o abordeze cu mult curaj. El spune: „Am crescut odată cu pădurea și știu de mic ce înseamnă lemnul și ce înseamnă esența”. Sculptorul Bledea și-a format stilul destul de greu. „A durat ani de zile până am ajuns la stilul care să mă definească. Taberele internaționale m-au ajutat mult la tehnica pentru că acolo s-au prezentat artiști consacrați din toată lumea. Imaginația nu a fost o problemă, însă tehnica a trebuit schimbată. Înainte foloseam numai securea și dalta, spre surprinderea celorlalți participanți străini. La prima participare internațională am fost prezentat drept cel mai sărac artist dintre toți concurenții, dar asta nu m-a împiedicat să câștig”. Experiența acumulată și uneltele primite ca premiu în Franța și Elveția l-au ajutat pentru a opta pentru o tehnică ce îl avantajează la vârsta pe care o are. Linia care definește stilul său e inedită prin simplitate și profunzime. După mai bine de trei decenii de slujire a acestei arte, s-a creat o legătură între sculptorul Bledea și lucrările sale: „și dacă nu am de lucru, nu e zi să nu mă duc până la atelier, numai să mă uit la sculpturi. Acestea fac parte din viața mea, ca și copiii”.

Primul muzeu de artă contemporană din România

Idea unei colecții private de artă care să fie prezentată publicului este una nonconformistă și a vizat achiziția a numeroase creații –, pornind de la cele ce țin de cultura clasică, și ajungând până la cele moderne. Totul a început în urmă cu mai bine de un deceniu, iar pe parcurs s-au strâns nenumărate obiecte de artă. Astăzi, Muzeul Florean este un brand cultural al Maramureșului și o premieră absolută.

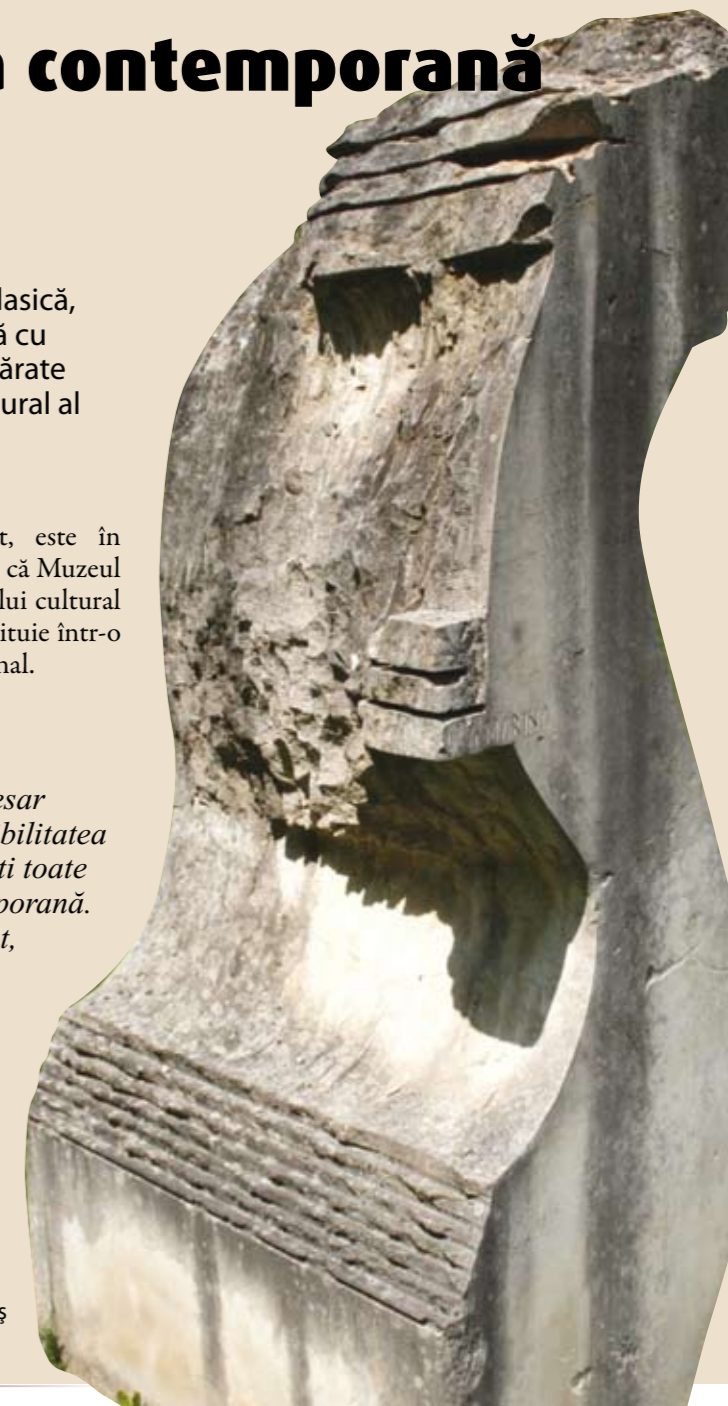
Muzeul Florean îmbină toate tipurile de creații culturale, inclusiv muzică. Vizitatorii vor găsi picturi fascinante, fotografii nonconformiste, gravuri, sculpturi, dar și lucrări grafitti. O activitate foarte importantă a acestui muzeu se axează pe promovarea tinerelor talente, lucrările acestora fiind promovate atât în spațiile expoziționale ale instituției, cât și pe paginile WEB de profil.

Muzeul Florean este rodul inițiativei omului de afaceri Victor Florean și a sculptorului Mircea Bochiș. Muzeul a adunat de-a lungul anilor peste 10.000 de piese de artă contemporană, provenind de pe toate continentele și numeroase evenimente importante: Tabăra de sculptură „Cărbunari”, Salonul Internațional de Gravură Mică și Mail-art, respectiv Festivalul Internațional de Film Experimental. Beneficiul Muzeului este acela că păstrează toate lucrările expuse, al căror

număr, deja impresionant, este în continuă creștere. Și pentru că Muzeul Florean este parte a peisajului cultural românesc, lucrările se constituie într-o parte a patrimoniului național.

„Un muzeu de artă contemporană este necesar tocmai pentru a da posibilitatea de afirmare și a adăposti toate formele de artă contemporană. Așa cum am mai afirmat, intenția noastră este să nu ne oprim la artele plastice și să includem și celelalte genuri: muzică, film, literatură, coregrafie, poezie, deci absolut tot ce poate fi legat de arta contemporană”.

Mircea Bochiș

MLAȘTINA din craterul vulcanic

„MLAȘTINA VLĂȘINESCU”

este o ciudățenie a naturii. Într-un rest de crater vulcanic stins, s-a acumulat vegetație, transformată apoi în turbă, pe suportul căreia s-a creat mlaștina pe o suprafață de 3 hectare. Grosimea medie a turbăriei este de 2,9 m, iar în unele locuri ea atinge 5,4 m. Din acest motiv, aici se găsesc câteva specii rare cum ar fi: planta carnivoră Roua Cerului, Rogoz, Feriga de mlaștină, Bumbăcarița, Brădișor, Trifoi de baltă, Molidul.

Despre această mlaștină, în satele de la Poalele Gutâiului circulă tot felul de legende. Se spune că, pe mușchiul gros poți călca, dar, dacă ai atins apa cu piciorul, nu mai ai scăpare, pentru că iezorul ar avea “apă grea” și te trage la fund. În aceeași mlaștină, bătrânii spuneau că a trăit un balaur despre care au auzit din bătrâni, care, din când în când, ieșea și înghițea cu totul o vacă, un bou, un cal. Din acest motiv, nici astăzi sătenii nu prea merg în zonă, de frică să nu-i atingă blestemul.

De departe, mlaștina pare o imensă pâine, iar datorită vegetației speciale, localnicii spun că sfidează într-un fel forța gravitațională, îți prinde piciorul și te legeni într-o parte și în alta.

